הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן רצה רצו

א טור.

רְשָׁעִים לְגֵיהִנֹּם (טור). וּבְזְמַן שֶׁאֵין אוֹמְרִים וְיהִי נֹעַם (ג) כְּגוֹן שֶׁחָל יוֹם טוֹב (ג) [ב] בַּשַּׁבּוּעַ, אֵין אוֹמְרִים (ד) סֵדֶר (ג) קְדֻשָּׁה, *אֲבָל אוֹמְרִים (ה) וְיִתֶּן לְךָ (כל בו (סי' מט)): א מַבְדִּיל שְׁלִיחַ צִבּוּר כְּדֵי לְהוֹצִיא (ו) מִי שֶׁאֵין לוֹ יַיִן. הַגָּהּ: וְנָהֲגוּ לוֹמַר וְהַזְכִּיר (ז) אֱלִיָּהוּ הַנָּבִיא (ז) בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת לְהִתְפַּלֵּל שָׁיָבֹא וִיבַשְּׂרֵנוּ הַגְּאוּלָה (טור):

רצו דִּינֵי הַבְדָּלָה עַל הַיַּיִן. וּבוֹ ח' סְעִיפִים:

א בְּרָכוֹת נ"ב (ע"ב) וּכְרַבִּי יְהוּדָה אֶלְבָּא דְּבֵית הִלֵּל. ב פְּסָחִים ק"ה (ע"ב) בְּעִנְיַן כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה וְהוּא הַדִּין לְהַבְדָּלָה וְעַיֵּן בְּסִימָן קפ"ב מַדִּינֵי כּוֹס פָּגוּם.

א (א) א סֵדֶר (ה) הַבְדָּלָה, יַיִן בְּשָׂמִים נֵר הַבְדָּלָה, וְסִימָנָךְ יַבְנֶ"ה. ב וְצָרִיךְ לְזָהֵר שֶׁלֹּא יְהֵא הַכּוֹס (ב) פָּגוּם. הַגָּהּ: וְנָהֲגוּ לוֹמַר קֹדֶם הַבְדָּלָה שֶׁעוֹשִׂים בַּבַּיִת 'הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי' וְגוֹ' 'כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא' וְגוֹ' 'לַיְהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה' וְגוֹ', לְסִימָן טוֹב. וּבְשָׁעַת הַבְדָּלָה (ג) יִתְּנוּ עֵינֵיהֶם (ג) בַּכּוֹס וּבַנֵּר. וְנוֹהֲגִין לִשְׁפֹּךְ מִכּוֹס שֶׁל יַיִן עַל הָאָרֶץ קֹדֶם שֶׁיִּסַּיֵּם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, (ד) כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַכּוֹס (ג) פָּגוּם, (ה) וְטַעַם הַשְׁפִּיכָה, דְּאָמְרִינַן כָּל בַּיִת שֶׁלֹּא נִשְׁפַּךְ בּוֹ יַיִן כַּמַּיִם אֵין בּוֹ סִימָן בְּרָכָה, וַעֲוֹשִׁין כֵּן לְסִימָן טוֹב בְּתִחַּלַּת הַשָּׁבוּעַ. גַּם (ו) שׁוֹפְכִין (ז) מִן הַכּוֹס

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

תּוֹסָפְתָּ שַׁבָּת לְכָל שַׁבָּת הַבָּאָה כו'. וְגַם כָּתַב (שם ס"ד) שְׁפוֹכִים שֶׁל 'וְיִתֶּן לְךָ' הָיָה הָאֲרִ"י אוֹמְרָם בְּעֵת הַבְדָּלָה בְּכֵיתוֹ: [ב] בַּשַּׁבּוּעַ. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בִּבְרֵכִי יוֹסֵף (סק"א) שֶׁרָאָה קְצָת גְּדוֹלִים שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים בְּלַחַשׁ לְעַצְמָם וְיהִי נֹעַם אַף בְּשַׁבּוּעַ שֶׁחָל יוֹם טוֹב, כִּי עַל דֶּרֶךְ הָאֱמֶת מַקְרֶה אֲמִירַת וְיהִי נֹעַם בְּכָל מוֹצָאֵי שַׁבָּת, עַיֵּן בְּסִימָן תצ"א (כרכי יוסף סק"ב) כָּתַב שֶׁאִפְּלוּ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת שֶׁחָל בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד הוּא כֵּן, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשַׁאֲלָתוֹת פָּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית (שאילתא א). וְכָתַב בְּשָׁאִילַת יַעְבֵ"ץ (ח"א) סִימָן י"ט, אִם חָל פֶּסַח בְּשַׁבָּת אֵין לוֹמַר וְיהִי נֹעַם בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת שֶׁלְּפָנָיו, אַךְ כְּשֶׁחָל יוֹם טוֹב אַחַר (הַשַּׁבָּת) [וְשַׁבָּת] אַף אִם הוּא צוֹם כְּפוּר יֵשׁ לוֹמַר וְיהִי נֹעַם בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת שֶׁלְּפָנָיו, וְהֶבְיאוּ הַבְּרֵכִי יוֹסֵף (סק"ב), וּכְשֶׁלְּמִי צִבּוּר (שלמי חגיגה הלכות שבת סי' ז ס"ט) בְּתֵב דְּטַעְמָא מִשּׁוּם אִסּוּר מְלָאכָה בְּעֶרֶב פֶּסַח, וְכָתַב שֶׁכֵּן מְקוֹמוֹת אֵלּוּ אוֹמְרִים אַף כְּשֶׁחָל פֶּסַח בְּשַׁבָּת, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּתְשׁוּבוֹת כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (סי' נה) בְּאֶחָד שֶׁלֹּא אָמַר בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת פָּרָשַׁת זָכוֹר מִפְּנֵי יְמֵי הַפּוּרִים שֶׁאַחֲרָיו, וְכָתַב שֶׁזֶּה טָעוּת, עַיֵּן שָׁם:

בְּאֵר הֵיטֵב

עַיֵּן ט"ז (סק"א): (ג) בְּשַׁבּוּעַ. אֲפִלּוּ בְּיוֹם שִׁשִּׁי, ט"ז (סק"ב): (ג) קְדֻשָּׁה. דְּיֵהוֹי נֹעַם שֶׁיָּזֵךְ לְמְלֶאכָת הַמִּשְׁכָּן וְעַל יָדוֹ שָׁרְתָה שְׁכִינָה, וְהוּא 'וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל'. ט"ז (סק"ג): (ד) אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א):

א (ה) הַבְדָּלָה. הָרַמְבַּ"ם פֶּרֶק כ"ט (ה"א) כָּתַב דְּהַבְדָּלָה הִיא דְּאוֹרַיְתָא כְּמוֹ קִדּוּשׁ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהִיא מִדְּרַבָּנָן. מִגִּיד מִשְׁנֶה שָׁם. וְעַיֵּן סוֹף סִימָן זֶה: (ב) כָּכוֹס. פָּרוּשׁ הָעוֹנִים אָמֵן. טור (סי' רצ"ט): (ג) פָּגוּם. כָּתַב הַט"ז (סק"א) דְּאֵין לָזֶה פֵּרוּשׁ, עַיֵּן שָׁם. וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) כָּתַב דְּכָךְ פֵּרוּשׁוֹ, שֶׁיֵּשׁ פְּגָם וּבְזִוּי לְכוֹס שֶׁל בְּרָכָה שֶׁכְּשׁוֹפְכִין מִמֶּנּוּ קֹדֶם שֶׁיִּשְׁתֶּה, וּלְכָךְ שׁוֹפְכִין קֹדֶם סִיּוּם הַבְּרָכָה. וּמֹשֶׁה מִשָּׁה (סי' תקו) כָּתַב דְּלֹא יִשְׁפֹּךְ בְּשָׁעַת בְּרָכָה, אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁמּוֹזֵג יִשְׁפְּכֶנּוּ מִלֹּא עַל כָּל גְּדוֹתָיו שֶׁיִּשָּׁפֵךְ עַל הָאָרֶץ. וְכֵן כָּתַב בַּשָּׁלְ"ה (מסכת שבת פרק נר אות נה) וְהַגִּפְתֹּת יֵשׁ נוֹחְלִין (ענין שבת ס"ק לח) וְכֵן כָּתְבוּ הַטַּ"ז (סק"א) וְרַשַׁ"ל (הו"ד בפרישה ס"ק יז). וּבְאֵר שֶׁבַע (מסכת תמיד כו: ד"ה וכשאתה) [כָּתַב] לְבַטֵּל הַשְׁפִּיכָה לְגַמְרֵי מִשּׁוּם בִּזּוּי מִצְוָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב מוּעָט אֵין קְפִידָא. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג): (ז) מִן הַכּוֹס. הַיְינוּ לְאַחַר שֶׁתִּיָּה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב לְעֵיל מִשּׁוּם הֶפְסֵק:

בְּאוּר הֲלָכָה

* אֲבָל אוֹמְרִים וְיִתֶּן לְךָ. וְאַחַר כָּךְ מַבְדִּילִין (וְכֵן כָּתַב בְּלְבוּשׁ). וּבְמִנְהָגִים (מנהג של מוהר"ש) מְשַׁמְּעַ דְּמַבְדִּילִין קֹדֶם וְיִתֶּן לְךָ (וְכֵן הוּא בְּכָלְבּוֹ (סי' מא), וְהַמִּנְהָג בְּהֵיוֹם דְּמַאֲחֲרִין הַבְדָּלָה [פְּרִי מְגַדִּים (משז"ז סק"ג)]. וְעַיֵּן בְּרִישׁ סִימָן רצ"ח בְּשַׁעַר הַצִּיּוּן שָׁם (סק"ג):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(ג) נִמְשְׁכָה קְדֻשַּׁת שַׁבָּת וְאַחַר כָּךְ חוֹזְרִים לְגֵיהִנֹּם, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (עיין תנחומא כי תשא לג) דִּבְמוֹצָאֵי שַׁבָּת צוֹעֵק הַמַּמָּנָה עַל הָרוּחוֹת חִזְרוּ לְגֵיהִנֹּם שֶׁכְּבָר הִשְׁלִימוּ יִשְׂרָאֵל אֶת סִדְרֵיהֶם [טור]: (ג) כְּגוֹן שֶׁחָל יוֹם טוֹב וְכוּ'. הַיְינוּ (ד) אֲפִלּוּ חָל בְּיוֹם שִׁשִּׁי, דְּבְעִנְיַן שֶׁכָּל הַשָּׁבוּעַ יִהְיֶה רָאוּי לְמְלֶאכָה מִשּׁוּם דְּכְתִיב בּוֹ 'וַיְכֻלּוּ' כּוֹנְנָה עֲלֵינוּ' וְגוֹ'. וְדַוְקָא יוֹם טוֹב גָּמוּר, (ה) אֲבָל פּוּרִים אוֹ עֶרֶב פֶּסַח שֶׁחָל בִּימֵי הַחֹל, אֵין לְמַנּוֹעַ מִלּוֹמַר וְיהִי נֹעַם בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת שֶׁלְּפָנָיו: (ד) סֵדֶר קְדֻשָּׁה. דְּיֵהוֹי נֹעַם' שֶׁיָּזֵךְ לְמְלֶאכָת הַמִּשְׁכָּן וְעַל יְדֵי זֶה שָׁרְתָה שְׁכִינָה, וְהוּא 'שֶׁמְּסַמְּכִין פְּסוּק 'וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל', וּלְכָךְ בִּזְמַן שֶׁאֵין אוֹמְרִין וְיהִי נֹעַם אֵין אוֹמְרִים מְמַלֵּא כָּל סֵדֶר קְדֻשָּׁה [טַ"ז (סק"ג)]: (ה) וְיִתֶּן לְךָ. שֶׁהֵם פְּסוּקִים שֶׁל בְּרָכָה בְּתִחַּלַת יְמֵי הַשָּׁבוּעַ: א (ו) מִי שֶׁאֵין לוֹ יַיִן. דְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ יַיִן יוֹתֵר טוֹב שֶׁיַּבְדִּיל בְּבֵיתוֹ כְּדֵי לְהוֹצִיא אֶת כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּסִימָן רצ"ו סָעִיף ז' בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק לג): (ז) בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת. דְּאִיתָא בְּעֵרוּבִין [מ"ג (ע"ב)], מַבְטָח לְהֶן לְיִשְׂרָאֵל שֶׁאֵין אֵלִיָּהוּ בָּא לֹא בְּעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת וְלֹא בְּעַרְבֵי יוֹם טוֹב מִפְּנֵי הַטָּרַח, [שֶׁמַּנִּיחִין צָרְכֵי שַׁבָּת וְהוֹלְכִין לְהַקְבִּיל פָּנָיו. רַשַׁ"י (ד"ה מפני)], וְעַל כֵּן אָנוּ מִתְפַּלְּלִים כֵּיוָן שֶׁעָבַר הַשַּׁבָּת וְכוּל לְבוֹא, שֶׁיָּבוֹא וִיבַשְּׂרֵנוּ [טור]. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ו) שֶׁכָּתַב דְּהַמְדַקְדְּקִים אוֹמְרִים גַּם שֶׁאֵר פְּזְמוֹנִים וְשִׁירִים כַּאֲשֶׁר הֵם מְצוּיִים אֶצְלֵנוּ. וְרָאוּי לְזָהֵר לוֹמַר רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם וְכוּ' הַחֵל אֶת וְכוּ', כִּי הוּא בִּירוּשַׁלְמִי (ברכות פ"ה ה"ב) וְטוּר סִימָן רצ"ט. יֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁמַּדְלִיקִין נֵרוֹת (ו) בְּמָקוֹם אֹפֶל, דְּעַל יְדֵי זֶה זָכָה שֶׁאוֹיֵב לַמְלוּכָה:

א (א) סֵדֶר הַבְדָּלָה וְכוּ'. הִנֵּה הָרַמְבַּ"ם (פכ"ט ה"א) סוֹבֵר דִּמְצוַת הַבְדָּלָה הִיא דִּין תּוֹרָה כְּמוֹ קִדּוּשׁ, וְהוּא בִּכְלַל 'זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ' שֶׁצָּרִיךְ לִזְכֹּר אוֹתוֹ וּלְקַדְּשׁוֹ בֵּין בִּכְנִיסָתוֹ וּבֵין בִּיצִיאָתוֹ, בַּכְּנִיסָה בְּקִדּוּשׁ וּבִיצִיאָה בְּהַבְדָּלָה, לוֹמַר שֶׁהוּא מַבְדִּיל בְּקִדְּשָׁה בְּרֹאשׁ וּבַסּוֹף מִשְּׁאָר יָמִים, (ו) וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהוּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים וְאַסְמַכְתְּהוּ אִקְרָא. וְצָרִיךְ לִהְיוֹת גַּם כֵּן בְּכוֹס כְּמוֹ בְּקִדּוּשׁ. (ז) וְאִם הִבְדִּיל בְּתַּפְלָה, לְכַלֵּי עַלְמָא הַבְדָּלָה עַל הַכּוֹס דְּרַבָּנָן: (ב) פָּגוּם. הַיְינוּ (ג) שֶׁאִם שָׁתָה אֶחָד מִן הַיַּיִן מִתְּחִלָּה נִפְגַּם לְהַבְדָּלָה, וּכְמוֹ לְעִנְיַן קִדּוּשׁ לְעֵיל בְּסִימָן רע"א סָעִיף י' עַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק מג). וְעַיֵּן (ד) בָּאַחֲרוֹנִים בְּסִימָן קפ"ג (ס"ק ג) שֶׁאִם הַכּוֹס בְּעַצְמוֹ פָּגוּם אֵין לְהַקְפִּיד עָלָיו אִם אֵין לוֹ אַחֵר: (ג) יִתְּנוּ עֵינֵיהֶם בַּכּוֹס. א) הַיְינוּ (ה) הַמַּבְדִּיל וְגַם הַשּׁוֹמְעִים הָעוֹנִים אָמֵן כְּדֵי שֶׁלֹּא יַסִּיחוּ דַּעְתָּם: (ד) כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא פָּגוּם. הַיְינוּ (ו) דְּמִשּׁוּם זֶה אֵינוּ שׁוֹפֵךְ קֹדֶם שֶׁמַּתְחִיל הַבְּרָכָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְבָרֵךְ תְּחִלַּת הַבְּרָכָה עַל כּוֹס פָּגוּם שֶׁאֵינוֹ מָלֵא, (ו) וְאַחַר סִיּוּם הַבְּרָכָה גַּם כֵּן לֹא יוּכַל לִשְׁפֹּךְ, שֶׁיֵּשׁ בִּזּוּי לְכוֹס שֶׁל בְּרָכָה כְּשֶׁשּׁוֹפֵךְ מִמֶּנּוּ אַחַר בְּרָכָה קֹדֶם שְׁתִיָּה, וְלָכֵן שׁוֹפְכִין קֹדֶם סִיּוּם הַבְּרָכָה, וְעַיֵּן לְקַמָּה: (ה) וְטַעַם הַשְׁפִּיכָה. הַסְכִּימוּ דְּלֹא יִשְׁפֹּךְ בְּשָׁעַת בְּרָכָה כְּלָל, אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁמּוֹזֵג יִשְׁפְּכֶנּוּ מִלֹּא עַל כָּל גְּדוֹתָיו שֶׁיִּשָּׁפֵךְ עַל הָאָרֶץ, וְגַם זֶה יֵשׁ לְמַעַט בַּחֲלַק הַנִּשְׁפָּךְ מִשּׁוּם הֶפְסֵד מַשְׁקִין: (ו) שׁוֹפְכִין מִן הַכּוֹס. הַיְינוּ לְאַחַר שְׁתִיָּה, דְּאֵין הַכּוֹס תְּהֵא בִּישִׁיבָה, דְּאֵין שׁוֹתִין מְעֻמָּד לְכַתְּחִלָּה. נָהֲגוּ הַנָּשִׁים שֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת מִכּוֹס הַבְדָּלָה. כּוֹס שֶׁל הַבְדָּלָה, רֶגֶל הַמַּבְדִּיל לִשְׁתּוֹתוֹ כֻּלּוֹ וְאֵינוֹ מַשְׁקֶה מִמֶּנּוּ בְּנֵי בֵּיתוֹ [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד)], ב) וְנִרְאֶה שֶׁהַטַּעַם כְּדֵי

(ג) הַגְּרִ"א בְּבַאוּרוֹ: (ז) טור וְטַ"ז (סק"ב): (ס) שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ב) וּפְרִי מְגַדִּים (משז"ז סק"ב). וּבְכִתְבֵי מְגַדִּים הִסְכִּים דְּאַף עֶרֶב פֶּסַח שֶׁחָל בִּימֵי הַחֹל גַּם כֵּן יֵשׁ לוֹמַר בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת שֶׁלְּפָנָיו, וְגַם בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה מְצַדֵּד לְכַסּוֹף כֵּן: (ו) אֲחֵרוֹנִים:

א (ה) הָרַב הַמַּגִּיד (מכ"ט ה"א) בְּשֵׁם יֵשׁ מְפָרְשִׁים. וּכְסָפֵר אֲרֻחוֹת חַיִּים (הל' הבדלה סי' יח), וּבְאֹבוּדְרָהֶם בְּשַׁעַר ג' (הל' ברכת המצות ומשפטיהם) בְּשֵׁם מְצָאתִי כָּתוּב. וְדַע, דְּהַקְפָּ"ג (עשין כט) וְהַחִנּוּךְ (מצוה לא) הָעְתִּיקוּ גַּם כֵּן כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם, וְהַמָּגֵן

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א) ובשו"ע הרב (ס"ד) לא כתב אלא שבשעת הבדלה יתנו השומעים את עיניהם בכוס ובנר. אולם בסימן רע"א (ס"ח) כתב שגם המבדיל עצמו צריך ליתן עיניו בכוס. **ב)** ובשו"ע הרב (ס"ו) לא כתב אלא שאין צריך להטעים מכוס של הבדלה לשומעים כמו שצריך בכוס של קידוש. מבואר, שלמד שאין ענין למונעם מלטעום.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

לְאַחַר הָבְדָּלָה וּמְכַבִּין בּוֹ הַנֵּר, וְרוֹחֲצִים בּוֹ עֵינָיו מִשּׁוּם חִבּוּב: (ה) הַמְצָוָה. **ב** [ג]וְאֵין מַבְדִּילִין (ז) עַל (ו) הַפַּת, [ד]אֶבָל (ח) עַל הַשֵּׂכָר מַבְדִּילִין * אִם הוּא (ט) חֲמַר מְדִינָה, [*] וְהוּא הַדִּין לִשְׁאָר מַשְׁקִין, (י) חוּץ מִן הַמַּיִם. הַגָּהָה: (יא) וְטוֹב יוֹתֵר לְהַבְדִּיל עַל כּוֹס פְּגוּם שֶׁל יַיִן מֵעַל שֵׂכָר (אבודרהם הל' מוצ"ש)). (יב) וְנָהֲגוּ לְהַבְדִּיל בְּמוֹצָאֵי פֶּסַח (ז) [ז] עַל שֵׂכָר וְלֹא עַל יַיִן, מִשּׁוּם (יג) דְּחָבִיב (מ) עָלְיוּ. **וּבְיוֹם טוֹב שָׁחָל לִהְיוֹת בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת שָׁיֵשׁ בּוֹ קִדּוּשׁ שֶׁהוּא נֶאֱמַר עַל הַפַּת,** [ה]**יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵגֵב הַקִּדּוּשׁ** (יד) **מַבְדִּילִין גַּם כֵּן עָלָיו,** [ו]**וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיּוֹתֵר טוֹב לוֹמַר הַקִּדּוּשׁ וְהַבְדָּלָה שְׁנֵיהֶם עַל הַשֵּׂכָר.** הַגָּהָה: (טו) וְהַסְּבָרָא רִאשׁוֹנָה עִקָּר): **ג אִם אֵין לוֹ יַיִן** (טז) **וְלֹא שֵׂכָר וּשְׁאָר מַשְׁקִין,** [ז]**יֵשׁ אוֹמְרִים** (יז) **שֶׁמֻּתָּר לוֹ** (ט) (יח) **לֶאֱכֹל,** [ח]**וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאִם מְצַפֶּה** (יט) **שֶׁיִּהְיֶה לוֹ לְמָחָר,** (כ) **לֹא**

ג טוֹר בְּשֵׁם [סְדֶר] רַב עַמְרָם וְהַתּוֹסָפוֹת (פסחים קו: ד"ה מקדש). **ד** פְּסָחִים ק"ז (ע"א) בְּעִבְדָּא דַּאֲמֵימַר. **ה** טוּר בְּשֵׁם הַגְּאוֹנִים (חמדה גנוזה סי' קנו). **ו** שָׁם בְּשֵׁם אֲבִיו הָרֹא"שׁ (פסחים פ"ב סי' יז). **ז** תּוֹסָפוֹת בְּבְרָכוֹת נ"ב (ע"א ד"ה מניחו) לְחַד תֵּירוּצָא הָא דַּאֲמֵימַר פְּסָחִים ק"ז (ע"א) וְרַבֵּנוּ יוֹנָה בְּפֶרֶק (ד') [ה'] דְּבְרָכוֹת (כג: ד"ה טעה) וְהָאֲגוּר

ח הָרֹא"שׁ (שם) בְּשֵׁם ר"י וּבְתוֹסָפוֹת שָׁם נ"ב וְרַבֵּנוּ יוֹנָה (ברכות לח: ד"ה ומשום) לְדַעַת הַגְּאוֹנִים. (סי' חכג) בְּשֵׁם שֶׁבְּלֵי הַלֶּקֶט (סי' לג).

בַּאֵר הֵיטֵב

(ה) **הַמְצָוָה.** נָהֲגוּ הַנָּשִׁים שֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת מִכּוֹס הַבְדָּלָה, וְעַיֵּן כְּשֶׁלֶ"ה (מסכת שבת פרק תורה אור אות מ) הַטַּעַם. כָּתוּב בְּשִׁבְלֵי הַלֶּקֶט (סי' ערה), כּוֹס שֶׁל הַבְדָּלָה רָגִיל הַמַּבְדִּיל לִשְׁתּוֹת כָּלוֹ וְאֵין מַשְׁקֶה מְפֻגָּם בְּנֵי הַבַּיִת. וְצָרִיךְ לַיְשֵׁב וְלִשְׁתּוֹת. מֹשֶׁה מִסִּינַי (סי' תקט): **ב** (ו) **הַפַּת.** וְלֹא דְּמֵי לְקִדּוּשׁ, דְּכֵיוָן דְּאֵין קִדּוּשׁ אֶלָּא בְּמָקוֹם סְעוּדָה, פַּת מַעֲנֵין סְעוּדָה הוּא, אֲבָל אֵינוֹ מַעֲנֵין הַבְדָּלָה: (ז) **עַל שֵׂכָר.** דְּוָקָא בְּמָקוֹם דְּהָנֵי שֵׂכָר חֲמַר מְדִינָה, אֲבָל בְּאֶרֶץ אַשְׁכְּנַז אִסּוּר, דְּהָא אֲפִלּוּ אֵין לוֹ יַיִן כְּלָל אָסוּר לְהַבְדִּיל עַל שֵׂכָר, כָּל שֶׁכֵּן הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְאֵינוֹ חָבִיב עָלָיו. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה): * (ח) **עָלָיו.** וְלִמִי שֶׁאֵין חָבִיב עָלָיו כְּמוֹ יַיִן, יַבְדִּיל עַל הַיַּיִן. ט"ז (סק"ג). אִם מָתַר יַיִן שֶׁמִּסְרִיחַ קְצָת לְהַבְדָּלָה עַיֵּן בְּתְשׁוּבַת שַׁעַר אֶפְרַיִם סִימָן י"ח, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן רע"ב סָעִיף ד': **ג** (ט) **לֶאֱכֹל.** דְּדִי לוֹ בְּהַבְדָּלָה שֶׁבְּתְפִלָּה. וּבְתְשׁוּבַת מַהֲרַ"מ (ר"ק סי' ק) כָּתַב שֶׁיֹּאמַר הַמַּבְדִּיל בְּלֹא כּוֹס:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שֶׁיּוּכַל לְבָרֵךְ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה, דְּכֵשֶׁשְּׁתָה רַק מְלֹא לֻגְמָיו יֵשׁ סָפֵק בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה וְכַמְבֹאָר לְעֵיל סִימָן ר"י (ס"א): **ב** (ז) **עַל הַפַּת.** וְלֹא דְּמֵי לְקִדּוּשׁ, (ט) דְּשָׁאנֵי קִדּוּשׁ שֶׁהוּא בְּמָקוֹם סְעוּדָה וְהָנֵי מַעֲנֵין הַצָּרִיךְ לְקִדּוּשׁ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הַבְדָּלָה: (ח) **עַל הַשֵּׂכָר מַבְדִּילִין.** אִם (י) אֵין לוֹ יַיִן, [א]וְאִם יֵשׁ לוֹ יַיִן הוּא קוֹדֵם לְכָל הַמַּשְׁקִין [אוֹר זָרוֹעַ (ח"ב סי' כה)]. וְחַזַ"ל הִפְלִיגוּ גַּם כֵּן בְּגֹדֶל הַמִּצְוָה, וְאָמְרוּ (פרקי דר"א פ"כ) הַמַּבְדִּיל עַל הַיַּיִן אוֹ שׁוֹמֵעַ מֵאֲחֵרִים שֶׁמַּבְדִּילִין, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹרְאָהוּ קָדוֹשׁ וְעוֹשֶׂהוּ סְגֻלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יט ה) 'וִהְיִיתֶם לִי סְגֻלָּה מִכָּל הָעַמִּים' וְאוֹמַר (ויקרא כ כו) 'וָאַבְדִּיל אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים' [טור]: (ט) **חֲמַר מְדִינָה.** עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן רע"ב סָעִיף ט' בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק כד) וּבְאוּר הֲלָכָה (ד"ה שמקדשין) שָׁם מַהוּ חֲמַר מְדִינָה. וּמַה שֶּׁכָּתַב הוּא הַדִּין לִשְׁאָר מַשְׁקִין, הַיְנוּ מַשְׁקִין, (יא) דְּמִשּׁוּם דְּהָנֵי רְגִילִין לִשְׁתּוֹתוֹ, אֲבָל מַשְׁקִין שֶׁרְגִילִין לִשְׁתּוֹתוֹ בְּפָסַח כְּגוֹן מֵי לַאקְרִי"ץ אֵינוֹ חֲמַר מְדִינָה, כֵּיוָן שֶׁאֵין רְגִילִין לִשְׁתּוֹתוֹ כָּל הַשָּׁנָה, וְהוּא הַדִּין כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, וַאֲפִלּוּ מֵי דְּבַשׁ לֹא הָוֵי חֲמַר מְדִינָה אֶלָּא בִּמְדִינוֹת שֶׁרְגִילִין לִשְׁתּוֹתָן, אֲבָל בִּמְקוֹם שֶׁאֵין שׁוֹתִין אוֹתוֹ אֶלָּא לִפְרָקִים, לֹא הָוֵי חֲמַר מְדִינָה וְגָרַע מִשֶּׁכֵּר. וְעַל יַיִן שָׂרָף אֵין כְּדַאי לְהַבְדִּיל, דְּהָא כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) דְּכוֹס הַבְדָּלָה רָגִיל הַמַּבְדִּיל לִשְׁתּוֹתוֹ כֻּלּוֹ וְאֵין מַשְׁקֶה מְפֻגָּם בְּנֵי הַבַּיִת, וּבְיַיִן שָׂרָף קָשֶׁה לְקַיֵּם זֶה, אַף כְּשֶׁאֵין לוֹ מַשְׁקֶה אַחֵר יָכוֹל לְהַבְדִּיל עָלָיו, וְאַף שֶׁיְּהֵא לִשְׁתּוֹת מְפֻגָּם עַל כָּל פָּנִים כְּמִלֹּא לֻגְמָיו שֶׁהוּא רֹב רְבִיעִית, וְאִם לָאו לֹא יָצָא. כָּתַב בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (ד"ה והוא הדין) בְּשֵׁם הַבְּרֵכִי יוֹסֵף (סק"ג) דְּעַל חָלָב וְשֶׁמֶן אֵין לְהַבְדִּיל, שֶׁאֵין רְגִילִין לִשְׁתּוֹתוֹ לְמַשְׁקֶה. (י) **חוּץ מִן הַמַּיִם.** אַף אִם רֹב שִׁתַּת הַמְּדִינָה הוּא מִן הַמַּיִם (יג), מִשּׁוּם דְּלֹא חָשִׁיב. וְעַל קָנוּא"ס וּבְאֶרְשָׂ"ט מוּכָח מִסִּי"ז בְּסִימָן קפ"ב (סק"א) וְאַלְיָה רַבָּה שָׁם (סק"ה) דְּאַף בְּשָׁעַת הַדְּחָק אֵין מְבָרְכִין, דְּאַף שֶׁהַמְּזוֹנִים שׁוֹתִין אוֹתָן, מִכָּל מָקוֹם לֹא חֲשִׁיבִי וְכִמוֹ מַיִם הוּא [וְאַף דַּעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם שָׁם (סק"ב) דְּהָעָתִיק דַּעַת רַשַׁ"ל (סי' כג) לְהָקֵל בְּשָׁעַת הַדְּחָק, הַיְנוּ דְּוָקָא גַּבֵּי כּוֹס בְּרָכַת הַמָּזוֹן שֶׁאֵין בּוֹ חֲשַׁשׁ בְּרָכָה לְבַטָּלָה וְכִדְמוּכָח בְּתְשׁוּבַת רַשַׁ"ל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּהַבְדָּלָה. וּבְחַיֵּי אָדָם (ח"ב כלל ח סי"ג) כָּתַב דְּבְשָׁעַת הַדְּחָק יֵשׁ לְהַבְדִּיל עַל מַשְׁקֶה קָנוּא"ס, וְלֹא יָדַעְתִּי טַעְמוֹ, וְאוּלַי מַיְרֵי בְּשֶׁנַּעֲשָׂה מַשְׁקֶה חָשׁוּב בְּעֵין מַשְׁקֶה שָׁכָר, וְגַם זֶה דָּוְקָא אִם עִקַּר שְׁתִיַּת הָהֶמוֹן הוּא מֵהַמַּשְׁקֶה הַזֶּה, דְּאִי לָאו הָכִי לֹא הָוֵי חֲמַר מְדִינָה]: (יא) **וְטוֹב יוֹתֵר וְכוּ'.** וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ה) מְצַדֵּד דִּבְמָקוֹם שֶׁהַשֵּׂכָר הוּא חֲמַר מְדִינָה (יג) יֵשׁ לוֹמַר דְּעָדִיף מִכּוֹס יַיִן פָּגוּם. וְעַיֵּן בְּבָאוּר הַגְּרָ"א שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן דְּדִינָא הָכִי הוּא דָּוְקָא כְּשֶׁהַשֵּׂכָר אֵינוֹ חֲמַר מְדִינָה: (יב) **וְנָהֲגוּ לְהַבְדִּיל.** וְדָוְקָא בְּמָקוֹם שֶׁהַשֵּׂכָר הוּא חֲמַר מְדִינָה (יד) **מַבְדִּילִין גַּם כֵּן.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אַף דִּבְעִלְמָא אֵין מַבְדִּילִין עַל הַפַּת כְּדִלְעֵיל, הָכָא אַגֵּב קִדּוּשׁ שֶׁהוּא הָעִקָּר אוֹמְרִים כָּל הַיְקָנְהַ"ז עַל הַפַּת: (טו) **וְהַסְּבָרָא רִאשׁוֹנָה עִקָּר.** טַעְמוֹ, מִשּׁוּם דְּהָרַבֶּה רִאשׁוֹנִים סְבִירָא לְהוּ דְּאֵין מְקַדְּשִׁין עַל הַשֵּׂכָר וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן רע"ב סָעִיף ט' עַיֵּן שָׁם, לְכָךְ טוֹב יוֹתֵר לַעֲשׂוֹת כָּל הַיְקָנְהַ"ז עַל הַפַּת. [ב]וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה, דְּבָזֶה יְדָקְדֵק לְכַתְּחִלָּה לְחַפֵּשׂ אַחַר יַיִן אֲפִלּוּ אִם הַפַּת חָבִיב לוֹ יוֹתֵר מִיַּיִן, (טז) דְּכַמָּה גְּדוֹלֵי רִאשׁוֹנִים סְבְרִי דְּאֵין אוֹמְרִים הַמַּבְדִּיל עַל הַפַּת אֲפִלּוּ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת שֶׁהוּא יוֹם טוֹב, וְאַף אִם לֹא יִמְצָא יַיִן, הַפַּת עָדִיף מִשֵּׂכָר: **ג** (טז) **וְלֹא שֵׂכָר.** וְהוּא הַדִּין אִם (טז) יֵשׁ לוֹ שֵׂכָר אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ חֲמַר מְדִינָה: (יז) **שֶׁמֻּתָּר לוֹ וְכוּ'.** וּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ (יז) שֶׁיִּתְפַּלֵּל תְּחִלָּה וְיֹאמַר הַבְדָּלָה בְּחוֹנֵן הַדַּעַת, וְאַף עַל פִּי כֵן כְּשֶׁיֵּשׁ לְמָחָר כּוֹס חָבִיב לְהַבְדִּיל בַּדִּין וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן רצ"ט (ס"ו). וְיֵשׁ שֶׁרוֹצִים לוֹמַר שֶׁיֹּאמַר עָתָה בְּרָכַת הַמַּבְדִּיל בְּלֹא כּוֹס, (יח) וְאֵין לְהוֹרוֹת כֵּן: (יח) **לֶאֱכֹל.** וְהָא דְּאָמְרִינַן בְּגֶמָרָא (פסחים קו.) דַּאֲמֵימַר אַבְדִּיל עַל שִׁיכְרָא מִשּׁוּם דַּחֲמַר מְדִינָה הוּא. וּמַשְׁמַע מַהֲרַ"מ"א לְעֵיל בְּסִימָן קפ"ב סָעִיף ב' בְּהַגָּ"ה **דְּבְמָקוֹם שֶׁהַיַּיִן מְצוּי אַף שֶׁהוּא בְּיֹקֶר, מִקְרֵי מָצוּי וְיַבְדִּיל עַל הַיַּיִן** [וְלֹא שָׁרֵי שָׁם אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִקְנוֹת יַיִן בְּכָל סְעוּדָה לְבָרְכָה עֲלָיו]. **מֵיהוּ אִם הַשֵּׂכָר חָבִיב עָלָיו יוֹתֵר מִן הַיַּיִן, יָכוֹל לְהַבְדִּיל עַל הַשֵּׂכָר,** וְכִדְלִקַּמְּיָה בְּהַגָּ"ה. **כָּתַב בִּקְרֵי מְגָדִים** בְּסִימָן רצ"ט (א"א ס"ק יז), **אוֹתָן שְׁנוֹהֲרִין מִשְׁתִּית שֵׂכָר מִשּׁוּם חֻדָּשׁ, צָרִיךְ עַיִן יְכֹשָׁאִין לוֹ יַיִן כִּי אִם שֵׂכָר אֵיךְ יְבַדֵּיל וִיבָרֵךְ עֲלָיו, דִּלְדַעְתּוֹ אָסוּר וְאֵיךְ יְבָרֵךְ עָלָיו וְלִתֵּן לַאֲחֵרִים לִשְׁתּוֹת, עַל כֵּן יִשְׁמַע מֵאֲחֵרִים, עַד כְּאן דְּבָרָיו. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי גַּם בָּזֶה צָרִיךְ עַיִן, אִם הוּא חוֹשֵׁשׁ לְעַצְמוֹ שְׁכּוֹס זֶה הוּא כּוֹס שֶׁל אִסּוּר אִם כֵּן אֵיךְ יוֹצֵא**

בְּאוּר הַלָּכָה

ב * אִם הוּא חֲמַר מְדִינָה. וַאֲפִלּוּ לְדַעַת הַפּוֹסְקִים הַמַּחְמִירִין לְעֵיל בְּסִימָן רע"ב סָעִיף ט' לְעַנְיַן קִדּוּשׁ, לְעַנְיַן הַבְדָּלָה כְּלֵי עַלְמָא מוֹדוּ דְּמַבְדִּילִין, וְכִדְאִיתָא בַּגְּמָרָא (פסחים קו.) לְהָךְ דַּאֲמֵימַר אַבְדִּיל עַל שִׁיכְרָא מִשּׁוּם דַּחֲמַר מְדִינָה הוּא. **וּמַשְׁמַע מַהֲרַ"מ"א לְעֵיל** בְּסִימָן קפ"ב סָעִיף ב' בְּהַגָּ"ה **דְּבְמָקוֹם שֶׁהַיַּיִן מְצוּי אַף שֶׁהוּא בְּיֹקֶר, מִקְרֵי מָצוּי וְיַבְדִּיל עַל הַיַּיִן** [וְלֹא שָׁרֵי שָׁם אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִקְנוֹת יַיִן בְּכָל סְעוּדָה לְבָרְכָה עֲלָיו]. **מֵיהוּ אִם הַשֵּׂכָר חָבִיב עָלָיו יוֹתֵר מִן הַיַּיִן, יָכוֹל לְהַבְדִּיל עַל הַשֵּׂכָר,** וְכִדְלִקַּמְּיָה בְּהַגָּ"ה. **כָּתַב בִּקְרֵי מְגָדִים** בְּסִימָן רצ"ט (א"א ס"ק יז), **אוֹתָן שְׁנוֹהֲרִין מִשְׁתִּית שֵׂכָר מִשּׁוּם חֻדָּשׁ, צָרִיךְ עַיִן יְכֹשָׁאִין לוֹ יַיִן כִּי אִם שֵׂכָר אֵיךְ יְבַדֵּיל וִיבָרֵךְ עֲלָיו, דִּלְדַעְתּוֹ אָסוּר וְאֵיךְ יְבָרֵךְ עָלָיו וְלִתֵּן לַאֲחֵרִים לִשְׁתּוֹת, עַל כֵּן יִשְׁמַע מֵאֲחֵרִים, עַד כְּאן דְּבָרָיו. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי גַּם בָּזֶה צָרִיךְ עַיִן, אִם הוּא חוֹשֵׁשׁ לְעַצְמוֹ שְׁכּוֹס זֶה הוּא כּוֹס שֶׁל אִסּוּר אִם כֵּן אֵיךְ יוֹצֵא**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ב (ט) אַחֲרוֹנִים: (י) לְבוּשׁ (ס"א) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דיני הבדלה ס"ה): (יא) מָגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן קפ"ב סָעִיף קָטָן (ב'): (יב) רַשְׁבָּ"ם (פסחים קו. ד"ה חמרא): (יג) וּבְאֵלְיָה רַבָּה (סק"ה) וְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק"ז) וּמַהֲרַ"א [ג]וּמִסְתַּבְּרָא דִּשְׁקוּלִין הֵן: (יד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה): (טו) הָרִי"ף (ברכות לח:) וְהָרֹא"שׁ (פסחים פ"ק סי' יז) וְהַטּוּר וְעַיֵּן בְּקִרְיָאשׁ (סק"ג) וְאֵלְיָה רַבָּה (סק"ו) וְעַל כָּל פָּנִים לְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי מִצְוָה לְדַקְדֵּק בָּזֶה: **ג** (טז) אֵלְיָה רַבָּה (סק"ח), וְכֵן מַשְׁמַע מֵהַגְּרָ"א: (יז) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו): (יח) פְּרִי מְגָדִים (א"א סק"ו), וְכֵן מַשְׁמַע מִדְּבָרֵי מֹשֶׁה (אות ג): (יט) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומי שאין לו). **וְעַל כֵּן כָּתַב בְּדִבְרֵי מֹשֶׁה** (אות ד) **דְּמַמְּדִת חֲסִידוּת לְבַלֵּי עָלְמָא יֵשׁ לְהִתְעַנּוֹת:** (כ) כֵּן מְצַדֵּד הַגְּרָ"ז (קו"א סק"א) עַיֵּן שָׁם:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וכתב בשו"ע הרב (ס"ח) שזה דוקא כשיש לו יין בביתו, אבל אם אין לו יין בביתו אף שישנו אצל החנווני אינו צריך לקנותו ממנו, ומכל מקום מצוה מן המובחר להבדיל על היין בכל ענין. **ב]** ובשו"ע הרב (סי"א) לא כתב אלא שהמנהג כסברא הראשונה. **ג]** ובשו"ע הרב (ס"ט) פסק כמג"א, ורק אם הכוס יין אינו מלא אבל גם אינו פגום הוא קודם לכוס שיכר מלא.

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah